

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

8 päivänä joulukuuta 1994

Lausunto n:o 24

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 25 päivänä marraskuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 301 laiksi ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta talousvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vt. kaupallinen neuvos Tuula Kulovesi kauppa- ja teollisuusministeriöstä, professori Mikael Hidén ja professori Ilkka Saraviita. Valiokunta on lisäksi saanut professori Kaarlo Tuorilta kirjallisen lausunnon, joka on liitetty valiokunnan asiakirjoihin.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunoittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi EU:n jäsenyyteen liittyvä laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa. Ehdotettu laki on valtuuslaki siitä menettelystä, jonka mukaisesti Suomi voisi ryhtyä markkinoita suojaaviin toimenpiteisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti EU:hun liittymissopimuksen kanssa. Voimaantulosta säädettäisiin asetuksella.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan 1. lakiehdotus antaa tietyissä tilanteissa valtuudet rajoittaa perustuslain suojaamia oikeuksia. Lakiehdotus ei laajenna liittymissopimuksen kautta Suomea sitovia määräyksiä tai viranomaisilla nykyisen lain nojalla olevia valtuuksia, minkä vuoksi esityksessä katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Hallitus on

kuitenkin pitänyt suotavana, että säätämisyjärjestyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Valiokunnan kannanotot

Esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus koskee sitä, miten Suomen EU:n jäsenyyden ja kansainvälisten sopimusvelvoitteiden rajoissa mahdollisista kauppapoliittisista suojatoimenpiteistä päätetään. Lakiehdotuksen mukaisten suojatoimenpiteiden käyttöön ottamisesta säädettäisiin asetuksella. Suojatoimenpiteinä tulisivat kysymykseen mm. tuonnin ja viennin määrälliset rajoitukset sekä tasoitussmaksujen asettaminen. Asetuksenantajan valtuuttaminen säätämään näistä merkitsee edelliseltä osalta hallitusmuodon 6 §:n 1 momentin ja jälkimmäiseltä osalta hallitusmuodon 61 §:n vastaista lainsäädäntövalan delegointia.

Ehdotettu laki korvaisi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain, joka tässä yhteydessä kumottaisiin vientivalvontaa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta. Tämä ns. ulkoturvalaki on säädetty perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, ja se on siten valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan poikkeuslaki.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa tulkintakäytännössään (viimeksi PeVL 20/1994 vp) lähtenyt siitä, että tällaista poikkeuksena perustuslaista säädettyä lakia voidaan muuttaa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos muuttava laki ei laajenna sitä poikkeusta, joka muutettavalla lailla tehtiin perustuslakiin. Valiokunta on myös katsonut, että sellaiset kokonaisuuden kannalta epäolennaiset lisäykset ja muutokset, jotka sinänsä merkitsevät perustuslakipoikkeuksen vähäistä laajentamista, voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos perustuslakipoikkeuksena aikanaan säädetyt koko-

naisjärjestelyn luonnetta ja asiallista merkitystä ei tällä tavoin muuteta toisenlaiseksi. Valiokunta on lisäksi soveltanut näitä periaatteita myös silloin, kun aiemmalla lailla säädetty perustuslaki-poikkeukset siirretään uuteen lakiin kumoamalla alkuperäinen poikkeuslaki (PeVL 1/1994 vp).

Lakiehdotuksen kaltaiset valtuudet asettaa ulkomaankaupan määrällisiä rajoituksia ja tasotusmaksuja ovat jo nykyisin voimassa ulkoturvain nojalla. Laki tulisi voimaan Suomen jäsenyyden alkaessa EU:ssa. Jäsenyyden voi sanoa merkitsevän kauppapoliittisten suojatoimenpiteiden osalta sitä, että niiden käytettävyys asiallisesti ottaen tulee laajalti sidotuksi EY:n hyväksyntään. Tätä aiemmissa vaiheissa ulkoturvain soveltaminen on ainakin muodollisesti ollut enimmäkseen riippuvainen kansallisesta harkinnasta. Valiokunta katsoo, että koska EU:n jäsenyys

aiheuttaa rajoituksia kansallisesti päätettävien suojatoimenpiteiden käytölle, niin lakiehdotuksen merkitsemät perustuslakipoikkeukset eivät voi ulottua ulkoturvain lailla jo toteutettuja poikkeuksia pidemmälle. Lakiehdotus voidaan siksi käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

2. lakiehdotuksessa olevan pykälän 9 kohta eroaa tarkkuudeltaan paljon muusta pykälästä. Valiokunnan käsityksen mukaan tätä kohtaa tulisi ainakin aikanaan tämentää.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö sekä jäsenet Jansson, Kaarilahti, Koskinen, Laine, M.

Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vuoristo, Vähänäkki ja Väistö.